

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ป่าชุมชนโคกหินลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เรื่อง คณะกรรมการและการดำเนินการ

ณัฐธิดา ศรีหงส์ทอง¹, ประยูร วงศ์จันทร์², ลิขิต จันทร์แก้ว³

^{1,2,3} คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150

ณัฐธิดา ศรีหงส์ทอง, ประยูร วงศ์จันทร์, ลิขิต จันทร์แก้ว. (2561). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ป่าชุมชนโคกหินลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เรื่อง คณะกรรมการและการดำเนินการ. วารสารวิทยาการสิ่งแวดล้อมไทย ปีที่ 1(6), 2561: 39 - 50.

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ป่าชุมชนโคกหินลาด เรื่องคณะกรรมการและการดำเนินการ และเพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของกลุ่มฝึกอบรม และเปรียบเทียบความรู้ จิตอาสาสิ่งแวดล้อม และจริยธรรมสิ่งแวดล้อม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ นิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 30 คน ได้มาจากการลงทะเบียนรายวิชาหนึ่งหลักสูตรหนึ่งชุมชน ; One Program One Community รหัสวิชา 0035001 ภาคเรียน ที่ 2/2560 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ คู่มือฝึกอบรม แบบทดสอบความรู้ แบบวัดจิตอาสาสิ่งแวดล้อม และแบบวัดจริยธรรมสิ่งแวดล้อม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐาน Paired t-test ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพของกลุ่มฝึกอบรม มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 77.66/ 94.44 ส่วนดัชนีประสิทธิผลของกลุ่มฝึกอบรม เท่ากับ 87.79 นิสิตกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ จิตอาสาสิ่งแวดล้อม และจริยธรรมสิ่งแวดล้อม หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การพัฒนากิจกรรม ป่าชุมชนโคกหินลาด คณะกรรมการและการดำเนินการ จิตอาสาสิ่งแวดล้อม
จริยธรรมสิ่งแวดล้อม

**The Development of learning Activities of Khok Hin Lad Community Forest,
Mueng, Maha Sarakham on title : Board and Operations**

Nattida Srihongtong¹, Prayoon Wongchantra², Likhit Jankeaw³

^{1,2,3}Faculty of Environment and Resource Studies, Mahasarakham University

Kham Riang Sub-District, Kantharawichai District, Maha Sarakham province 44150

Nattida Srihongtong, Prayoon Wongchantra, Likhit Jankeaw. (2018). The Development of learning Activities of Khok Hin Lad Community Forest , Mueng, Mahasarakham on title : Board and Operations. Thai Journal of Environmental Studies Vol. 1(6), 2018 : 39 – 50.

Abstract

The purposes of this research were to development of learning activities of Khok Hin Lad Community Forest, Mueng, Mahasarakham on title: Khok Hin Lad Community Forest Board and Operations and to study the effectiveness indexing of the training manual, and for compare knowledge, environmental volunteerism and environmental ethical. The sample were 30 undergraduate students that enrolled One Program One Community lecture (0035001) of 2/2017 semester, environmental education program, Faculty of Environment and Resource Studies, Mahasarakham University. The research tools were training manual, knowledge test, environmental volunteerism measures and environmental ethical measures. The statistics used for data analysis frequency, percentage, mean, standard deviation and hypothesis testing Paired t-test. The results revealed that the training manual was efficiency of 77.66/94.44. The had grown in learning at 87.79 percent. The experimental group student had an average score of knowledge, environmental volunteerism and environmental ethical after the training more than before training, significantly level .05.

Keyword: The Development Activity Khok Hin Lad Community Forest Board and Operations environmental volunteerism environmental ethical.

1. บทนำ

ป่าชุมชน (Community Forest) เป็นวิถีปฏิบัติและเป็นการปรับตัวของการจัดการทรัพยากรภายในชุมชน ในการช่วยลดปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางสังคมของคนในชุมชน จากการถูกแย่งชิงทรัพยากรเพื่อการพัฒนาประเทศ และเป็นแนวทางหนึ่งในการรักษาพื้นที่ป่าและความสมบูรณ์ของนิเวศป่าไม้ เพื่อให้ระบบนิเวศคงความสมดุล เนื่องจากป่าชุมชนเป็นกลไกที่สำคัญที่เป็นช่องทางให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ จัดการ ฟื้นฟูให้ป่ามีความสมบูรณ์เพิ่มขึ้น และมีการใช้ทรัพยากรและผลผลิตจากป่าได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อความมั่นคงแห่งชีวิตของคนในชุมชน ดังนั้นเมื่อคนในชุมชนมีความเป็นอยู่ดีขึ้นจึงไม่ต้องอพยพย้ายถิ่นฐาน และที่สำคัญยิ่งคือเพิ่มความสามารถให้กับมนุษยชาติ ได้เรียนรู้การอยู่อย่างสมดุลกับธรรมชาติและดำรงชีพอยู่ได้อย่างมีความสุข (สมหญิง สุนทรวงษ์ 2560 : เว็บไซต์)

ป่า ที่ดิน ตลอดถึง ภูเขา ห้วย หนอง คลอง บ้าง ลำน้ำ ทะเลสาบ ที่ชายทะเล ป่าจะมีต้นไม้ หลากหลายชนิดขึ้นอยู่อย่างหนาแน่น และกว้างใหญ่พอที่จะมีอิทธิพลต่อสิ่งแวดล้อมในบริเวณนั้น นอกจากนี้ป่าไม้ ยังมีคุณประโยชน์ในทางวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชน ป่าไม้นอกจากจะเป็นแหล่งบัจจยี่ของชุมชนแล้ว ยังเป็นแหล่งรายได้ของชาวบ้าน ป่าไม้ยังเป็นแหล่งที่พักอาศัยของวิญญูณบรรพบุรุษ ทั้งนี้ป่าไม้เป็นแหล่งต้นน้ำเพื่อการเกษตรและการอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นตัวชี้วัดในการขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจ และป่าไม้เป็นแหล่งดูดซับก๊าซเรือนกระจก ช่วยลดค่าใช้จ่ายและบรรเทาปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และปัญหาโลกร้อน (ประยูร วงศ์จันทร์, 2555 : 71)

ป่าชุมชนโคกหินลาด อยู่ห่างจากตัวจังหวัดมหาสารคามไปทางทิศใต้มีพื้นที่ติดกับทางหลวงแผ่นดิน สายอำเภอลำทะเมนชัย-มหาสารคาม กิโลเมตรที่ 14-16 ทั้งสองด้านสภาพเป็นป่าเต็งรัง ส่วนหนึ่งเป็นป่าต้นน้ำที่ไหลลงสู่อ่างเก็บน้ำโคกก่อและลำห้วยคะคาง ความยาวประมาณ 35 กิโลเมตร สภาพป่าในปัจจุบันไม่ได้เป็นป่าผืนเดียวเช่นในอดีต แต่แบ่งออกเป็น 8 แปลง เนื่องจากมีการบุกรุกเป็นพื้นที่ทำกินของ

ชาวบ้านในอดีตและรัฐบาลได้ออกเอกสารสิทธิ์ ส.ป.ก. ให้กับชาวบ้านในระหว่างปี พ.ศ. 2538-2540 เหลือเป็นพื้นที่เวนคืนจากชาวบ้านและมีสภาพป่าเป็นแปลงแยกกันดังกล่าว ป่าชุมชนเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของภาครัฐและประชาชน ซึ่งทุกฝ่ายต้องให้การส่งเสริมสนับสนุนอย่างต่อเนื่องและเหมาะสม จึงจะทำให้การจัดการป่าชุมชนและทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ สามารถเกิดประโยชน์ต่อทั้งชุมชนท้องถิ่นและส่วนร่วมได้อย่างยั่งยืนต่อไป ซึ่งที่ผ่านมามีการจัดการป่าภายใต้การควบคุมจากภาครัฐกลับทำให้พื้นที่ป่ามีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องจนเกิดเป็นวิกฤติในปัจจุบัน ซึ่งการลดลงของพื้นที่ป่าได้สะท้อนถึงประสิทธิภาพของการบริหารจัดการของภาครัฐ จากการสำรวจสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนโคกหินลาดพบว่า ปัญหาการตัดไม้การตัดไม้ทำลายป่าเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นมีระดับความรุนแรงของปัญหาอยู่ในระดับมาก ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชน ปัญหาการตัดไม้ทำลายป่าทำให้สูญเสียระบบนิเวศ และทรัพยากรเกิดปัญหาโลกร้อน ฟ้า และสัตว์มีจำนวน และชนิดลดน้อยลง (เฉลิมพร อันทะริก, 2556 : 2)

โดยคณะกรรมการป่าชุมชนมีบทบาทหน้าที่ในการร่างกำหนดขอบเขตพื้นที่ป่าชุมชน เสนอประโยชน์การใช้สอยป่าชุมชน กำหนดกฎเกณฑ์การใช้สอยของป่าชุมชนและการลงโทษ จัดการป่า ป่าปลูก ป่าป้องกันไฟป่า ฟื้นฟูสภาพป่า ตรวจสอบดูแลสภาพป่า ให้การศึกษาแก่ชาวบ้านในพื้นที่ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ จะเห็นได้ว่าบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการป่าชุมชนครอบคลุมหลายด้าน ตั้งแต่การจัดการและฟื้นฟูพื้นที่ป่าชุมชนในด้านเทคนิคและวิทยาการด้านป่าไม้ การติดตามตรวจสอบและบังคับใช้กฎระเบียบป่าชุมชนกับสมาชิกในหมู่บ้าน การให้ความรู้และศึกษาแก่ชาวบ้านและการศึกษาแก่ชาวบ้าน และสุดท้ายก็คือการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในแต่ละระดับ การกำหนดระเบียบข้อบังคับป่าชุมชน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้เห็นความสำคัญในการศึกษา คณะกรรมการและการดำเนินการเพื่อให้ทราบถึง รูปแบบโครงสร้างการบริหารป่าชุมชนอันจะเป็น ประโยชน์ในการเป็นต้นแบบของการบริหารป่าชุมชน ให้แก่ชุมชนอื่นๆ ได้นำไปใช้ในการจัดการกฎระเบียบ ของป่าชุมชนโคกหินลาดใต้ โดยชาวบ้านและนิสิตชั้น ปีที่ 2 สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา จะได้รับความรู้ข้อมูล พื้นฐานจากคู่มือถ่ายทอดความรู้ เรื่องคณะกรรมการ และการดำเนินการ ได้ความรู้ถึงหน้าที่ของ คณะกรรมการและการดำเนินการ และสร้างเสริม จริยธรรมอันดีของชาวบ้าน และนิสิต

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อศึกษาคณะกรรมการและการดำเนินของป่า ชุมชนโคกหินลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
- 2.2 เพื่อการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ป่าชุมชนโคกหิน ลาดอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ให้มี ประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเกณฑ์ 80/80
- 2.3 เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับ คณะกรรมการและการดำเนินการก่อนและหลังการจัด กิจกรรม
- 2.4 เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบจริยธรรมต่อการ อนุรักษ์ป่าชุมชนโคกหินลาดก่อนและหลังการจัด กิจกรรม
- 2.5 เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบจิตอาสาต่อการอนุรักษ์ ป่าชุมชนโคกหินลาด ก่อนและหลังเรื่องการจัด กิจกรรม

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 สาขา สิ่งแวดล้อมศึกษา คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 110 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 30 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือสร้างองค์ความรู้

1) แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับคณะกรรมการ และการดำเนินการ

2) แบบบันทึกเกี่ยวกับคณะกรรมการและ การดำเนินการ

เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนา

1) คู่มือการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ป่า ชุมชนโคกหินลาด เรื่อง คณะกรรมการและการ ดำเนินการ

เครื่องมือในการประเมินผลสัมฤทธิ์

1) แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับ คณะกรรมการและการดำเนินการ

2) แบบวัดจิตอาสาสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับ คณะกรรมการและการดำเนินการ

3) แบบทดสอบจริยธรรมสิ่งแวดล้อม เกี่ยวกับคณะกรรมการและการดำเนินการ

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

ในการออกแบบเก็บข้อมูลวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้ทำการเก็บข้อมูลเพื่องานวิจัยอยู่ 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การสร้างและการพัฒนาจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ป่าชุมชนโคกหินลาด เรื่อง คณะกรรมการและ การดำเนินการ และระยะที่ 2 การออกแบบและการจัด กิจกรรมการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ป่าชุมชนโคกหิน ลาด เรื่องคณะกรรมการและการดำเนินการ

3.4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังต่อไปนี้

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความถี่ ค่า ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุนคุณภาพเครื่องมือ

1.1 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ

1.2 ค่าความอยางง่าย

1.3 ค่าความเชื่อมั่น

1.4 ค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา IOC

3. สถิติใช้ทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ Paired t- test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 ผลการศึกษาคณะกรรมการและการ ดำเนินการป่าชุมชนโคกหินลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

จากการศึกษาพบว่า คณะกรรมการและการดำเนินการประชุมชนโคกหินลาด บ้านศรีวิไล ตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ชุมชนได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการกลุ่มอนุรักษ์ประชุมชนโคกหินลาดเพื่อดูแลและการใช้ประโยชน์จากประชุมชน การจัดโครงสร้างองค์กร รูปแบบการทำงาน ตั้งกฎระเบียบประชุมชน ซึ่งผู้ใดมีการฝ่าฝืนกฎจะมีบทลงโทษตามกฎระเบียบของประชุมชนที่ได้ระบุไว้ ซึ่งการจัดการประชุมชนนั้นเกิดจากคณะกรรมการประชุมชนหน้าที่ทำงานในการดูแลประชุมชน

4.2 ผลการศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ป่าชุมชนโคกหินลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

จากการศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ป่าชุมชนโคกหินลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เรื่อง คณะกรรมการและการดำเนินการ สำหรับนิสิตสาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีประสิทธิภาพ $E_1/E_2 = 77.66/94.44$ สำหรับกิจกรรมการเรียนรู้ป่าโคกหินลาด เรื่องคณะกรรมการและการดำเนินการ โดยใช้คู่มือกิจกรรม ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการเรียนสอนของกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ ส่งผลให้นิสิตระดับปริญญาตรีสาขาสิ่งแวดล้อมศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปในทิศทางที่ดี

4.3 ผลการศึกษาและเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับคณะกรรมการและการดำเนินการประชุมชนของนิสิตกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรม

ผลการศึกษาและเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับคณะกรรมการและการดำเนินการประชุมชนโคกหินลาดของนิสิตกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรมพบว่าคะแนนเฉลี่ยความรู้ของนิสิตเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ป่าชุมชนโคกหินลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เรื่อง คณะกรรมการและการดำเนินการประชุมชนโคกหินลาด ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.43 คิดเป็นร้อยละ 48.11 และหลังการเข้าร่วมกิจกรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 28.20 คิดเป็นร้อยละ

94.00 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้หลังสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม

4.4 ผลการศึกษาและเปรียบเทียบจริยธรรมสิ่งแวดล้อมต่อกิจกรรมการเรียนรู้ป่าชุมชนโคกหินลาด ของนิสิตกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรม

ผลการศึกษาและเปรียบเทียบจริยธรรมสิ่งแวดล้อมต่อกิจกรรมการเรียนรู้ป่าชุมชนโคกหินลาดของนิสิตกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรมพบว่าคะแนนจริยธรรมสิ่งแวดล้อมของนิสิตเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ป่าชุมชนโคกหินลาด เรื่อง คณะกรรมการและการดำเนินการประชุมชนโคกหินลาด ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมโดยรวมอยู่ในระดับเพื่อสังคม โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.57 และหลังกิจกรรมโดยรวมกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยจิตอาสาสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับเพื่อสังคม โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.20 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยจริยธรรมสิ่งแวดล้อมก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่านิสิตที่เข้าร่วมกิจกรรมมีจริยธรรมสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม

4.5 ผลการศึกษาและเปรียบเทียบจิตอาสาสิ่งแวดล้อมต่อกิจกรรมการเรียนรู้ป่าชุมชนโคกหินลาด ของนิสิตกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรม

ผลการศึกษาและเปรียบเทียบจิตอาสาสิ่งแวดล้อมต่อกิจกรรมการเรียนรู้ป่าชุมชนโคกหินลาดของนิสิตกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรมพบว่าคะแนนจิตอาสาสิ่งแวดล้อมของนิสิตเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ป่าชุมชนโคกหินลาด เรื่อง คณะกรรมการและการดำเนินการประชุมชนโคกหินลาด ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม โดยรวมอยู่ในระดับเพื่อญาติมิตรพวกพ้อง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.45 และหลังกิจกรรมโดยรวมกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยจิตอาสาสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับเพื่อสังคม โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยจิตอาสาสิ่งแวดล้อมก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่านิสิตที่เข้าร่วมกิจกรรมมีจิตอาสาสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. อภิปรายผล

5.1 ผลการศึกษาคณะกรรมการละการดำเนินการป่าชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

คณะกรรมการและการดำเนินการป่าชุมชนโคกหินลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ชุมชนได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชนโคกหินลาดเพื่อดูแลและ การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน การจัดโครงสร้างองค์กร รูปแบบการทำงาน ตั้งกฎระเบียบป่าชุมชน ซึ่งผู้ใดมีการฝ่าฝืนกฎจะมีบทลงโทษตามกฎระเบียบของป่าชุมชนที่ได้ระบุไว้ ซึ่งการจัดการป่าชุมชนนั้นเกิดจากคณะกรรมการป่าชุมชนหน้าที่ทำงานในการดูแลป่าชุมชน ตามแนวคิดของ พรเทพ ศรีธนาธร (2553 : 75) ป่าชุมชนซึ่งเป็นแนวทางการดูแลรักษาป่าที่ให้ความสำคัญกับชุมชน (local community) และการมีส่วนร่วมของประชาคม (participative approach) ได้รับความสนใจและปฏิบัติอย่างแพร่หลายในประเทศที่กำลังพัฒนาและมีทรัพยากรป่าไม้เป็นฐานการผลิต อาทิ อินเดียนฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย เป็นต้น ภายใต้แนวคิดดังกล่าว ชุมชนในฐานะเจ้าของทรัพยากรธรรมชาติ มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการรักษา ดูแล ทรัพยากรป่าไม้ โดยรัฐเป็นผู้สนับสนุนและกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือของภาคส่วนต่างๆ ในสังคม และยังเป็นไปตามแนวคิดของ สมศักดิ์ สุขวงศ์ (2540 : 6) ได้ให้ความหมายของการจัดการป่าชุมชนว่า หมายถึงกิจกรรมต่างๆ ตั้งแต่การปลูก บำรุงป่า การป้องกันรักษาป่าและการใช้ประโยชน์จากป่า ซึ่งการใช้ประโยชน์จากป่า หมายถึง การพัฒนารูปแบบและเทคนิคการเก็บหาผลผลิตจากป่าอย่างยั่งยืนและการแบ่งปันผลประโยชน์นั้นและป่าชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูติมา สามารถ และเก็ดถวา บุญปรการ (2559 : 205) ได้ศึกษาการจัดการดูแลป่าชุมชนอย่างมีส่วนร่วมของป่าชุมชนบ้านนิคมพัฒนาที่ 1 ตำบลท่าชะมวง อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา นั้นพบว่า ผู้นำและสมาชิกในชุมชนมีรูปแบบการจัดการป่าชุมชนโดย การเริ่มจากการสร้างจิตสำนึกในการทำให้รู้สึกว่าเป็นของทุกคนและมีความรู้สึกหวงแหนป่า มีการจัดตั้งกลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน เพื่อให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการจัดการดูแล มีการตั้ง

กฎระเบียบในการเข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน มีวิธีการจัดการดูแลป่าผ่านทาง การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน และยังคงคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา คุ่มทรัพย์ (2558 : 31) ได้ศึกษา ชุมชนบ้านดอนหมุ่ มีกระบวนการจัดการป่าชุมชนที่ประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง นาวัฒนธรรมชุมชนอันเป็นทุนทางสังคมที่เข้มแข็งผสมผสานกับการจัดการป่าชุมชนตามหลักวิทยาศาสตร์ การจัดการป่าชุมชนใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน กระบวนการเรียนรู้ที่เป็นระบบผ่านการทำวิจัย ชุมชนสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากภายนอกอย่างสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ชุมชนมีกระบวนการเชื่อมโยงกิจกรรมการจัดการป่าชุมชนเข้ากับการพัฒนาชุมชนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

5.2 ผลการศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ป่าชุมชนโคกหินลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

การศึกษาพัฒนาคู่มือกิจกรรมการเรียนรู้ป่าชุมชนโคกหินลาด เรื่องคณะกรรมการและการดำเนินงานป่าชุมชน มีประสิทธิภาพเท่ากับ 77.66 / 94.44 หมายความว่า นิสิตให้คะแนนจากการทำแบบทดสอบความรู้ระหว่างการทำกิจกรรมฝึกอบรมคิดเป็นร้อยละ 77.66 และคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบความรู้หลังการฝึกอบรมคิดเป็นร้อยละ 94.44 แสดงว่าคู่มือกิจกรรมการเรียนรู้ป่าชุมชนโคกหินลาด ดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุพัตรา วงศ์ษา (2542 : 77) และเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ มี กิจกรรมสำรวจวิเคราะห์ กิจกรรมการกำหนดมาตรฐาน กิจกรรมการควบคุมเป็นงานการติดตามตรวจสอบและประเมินผล กิจกรรมการส่งเสริมคุณภาพชีวิต เป็นงานควบคุมทางด้านบวก และซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เกษม จันทร์แก้ว (2547 : 32-33) การพัฒนาคู่มือกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษาแบ่งออกเป็น 5 กลุ่มงานใหญ่ๆ ซึ่งแบ่งกิจกรรมออกได้ดังนี้ 1) กิจกรรมสำรวจวิเคราะห์ 2) กิจกรรมตัดสินใจโครงการพัฒนาเป็นงานที่กฎหมายได้กำหนด 3) กิจกรรมการกำหนดมาตรฐาน 4) กิจกรรมการควบคุม 5) กิจกรรมการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ทั้ง 5 งานที่กล่าวนี้ทำให้งานทางด้าน

สิ่งแวดล้อมก้าวไกลทั้งแนวนอนและแนวตั้งแต่ปกติแล้วนักวิชาการสิ่งแวดล้อมต้องปรับตัวให้สามารถทำงานได้ทุกกรณี ส่วนจะมีความกดดันด้านใดเป็นพิเศษก็แล้วแต่ความกดดันของแต่ละคน การพัฒนาคู่มือกิจกรรมการเรียนรู้ป่าชุมชนโคกหินลาด มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคู่มือกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของคู่มือกิจกรรมเปรียบเทียบความรู้ก่อนและหลังการจัดกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย กรรณิกา สุขงาม (2558 : 105) ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนาฝึกอบรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาเขียน : สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคู่มือฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และศึกษาดัชนีประสิทธิผลของคู่มือฝึกอบรม มีประสิทธิภาพเท่ากับ 95.88/89.66 ส่วนดัชนีประสิทธิผลของคู่มือฝึกอบรม เท่ากับ 0.772 นิสิตใช้คู่มือฝึกอบรม มีความก้าวหน้าคิดเป็นร้อยละ 77.20 นิสิตกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรู้และทัศนคติหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม

5.3 ผลการศึกษาและเปรียบเทียบความรู้ต่อคณะกรรมการและการดำเนินการป่าชุมชนโคกหินลาด ของกิจกรรมการเรียนรู้ป่าชุมชนโคกหินลาดก่อนและหลังการจัดกิจกรรม

ผลการศึกษาและเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับคณะกรรมการและการดำเนินการป่าชุมชนโคกหินลาดของนิสิตกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรมพบว่าคะแนนเฉลี่ยความรู้ของนิสิตเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ป่าชุมชนโคกหินลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เรื่อง คณะกรรมการและการดำเนินการป่าชุมชนโคกหินลาด ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.43 คิดเป็นร้อยละ 48.11 และหลังการเข้าร่วมกิจกรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 28.20 คิดเป็นร้อยละ 94.00 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้หลังสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของแสงจันทร์ โสภากาล (2550 : 14-15) ได้ให้ความหมายของความรู้ หมายถึง การรับรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง เหตุการณ์ รายละเอียดต่าง ๆ ที่เกิดจากการสังเกต การศึกษา ประสบการณ์ทั้งในด้านสิ่งแวดล้อมทาง

ธรรมชาติและสังคม ความรู้พื้นฐาน หรือภูมิหลังของแต่ละบุคคล ที่บุคคลได้จดจำหรือเก็บรวบรวมไว้และสามารถแสดงออกมาในเชิงพฤติกรรมที่สังเกตหรือวัดได้ การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ป่าชุมชนโคกหินลาด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความรู้ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมและหลังเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชติชา กุลสุวรรณ (2558 : 126) ได้ศึกษาวิจัย การศึกษาเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรโดยใช้หลักเศรษฐศาสตร์ทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและทักษะทางการจัดการทรัพยากร ธรรมชาติโดยใช้หลักเศรษฐศาสตร์ สำหรับ นิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม การวิจัยนี้จึงมีความมุ่งหมายคือเพื่อหาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนการจัดการทรัพยากรโดยใช้หลักเศรษฐศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพการเกณฑ์ 80/80 เพื่อหาค่าดัชนีประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนการจัดการทรัพยากรโดยใช้หลักเศรษฐศาสตร์และเพื่อเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรโดยใช้หลักเศรษฐศาสตร์เจตคติต่อการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม และทักษะการจัดการทรัพยากรโดยใช้หลักเศรษฐศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียน การจัดการเรียนการสอนการจัดการทรัพยากรโดยใช้หลักเศรษฐศาสตร์การวิจัยครั้งนี้ ผลการศึกษาพบว่า การจัดการเรียนการสอนการจัดการทรัพยากรโดยใช้หลักเศรษฐศาสตร์มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 89.04/81.58 ดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนการสอนการจัดการทรัพยากรโดยใช้หลักเศรษฐศาสตร์มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.594 แสดงว่าหลังเรียนด้วยคู่มือ นิสิตมีความก้าวหน้าในการเรียนร้อยละ 59.40 นิสิตที่เรียนด้วยการจัดการเรียนการสอนการจัดการทรัพยากรโดยใช้หลักเศรษฐศาสตร์ มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรโดยใช้หลักเศรษฐศาสตร์เจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทักษะการจัดการทรัพยากรโดยใช้หลักเศรษฐศาสตร์หลังเรียนมากกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และได้ศึกษาการพัฒนาคู่มือกิจกรรมการเรียนรู้ป่าชุมชนโคกหินลาด มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคู่มือกิจกรรมการเรียนรู้ป่าชุมชนโคกหินลาด ที่มีประสิทธิภาพตาม

เกณฑ์ 80/80 และหาดัชนีประสิทธิผลของกลุ่มกิจกรรม เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความรู้ จิตอาสาสิ่งแวดล้อม และจริยธรรมสิ่งแวดล้อม ก่อนและหลังกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลทิศ พันธุ์ศิริ และบัญญัติ สาลี (2559 : 176-188) และสุภารัตน์ อ่อนก้อน (2558 : 120) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนากลุ่มฝึกอบรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอาเซียน : สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากลุ่มฝึกอบรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอาเซียน : สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และหาดัชนีประสิทธิผลของกลุ่มฝึกอบรม เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความรู้ และทัศนคติก่อนและหลังการฝึกอบรม เพื่อศึกษาทักษะในการเป็นวิทยากรฝึกอบรม ที่นิสิตประเมินตนเองและวิทยากรเป็นผู้ประเมิน หลังการฝึกอบรม และเพื่อเปรียบเทียบ ความรู้ ทัศนคติ และทักษะในการเป็นวิทยากรฝึกอบรมของนิสิตกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มฝึกอบรม มีประสิทธิภาพเท่ากับ 92.43/84.33 ส่วนดัชนีประสิทธิผลของกลุ่มฝึกอบรม เท่ากับ 0.7329 นิสิตที่ใช้กลุ่มฝึกอบรม มีความก้าวหน้าในการเรียนรู้ร้อยละ 73.29 นิสิตกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ และทัศนคติหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม และนิสิตกลุ่มทดลองมีความรู้และทัศนคติ โดยรวมและรายด้านทั้ง 5 ด้าน สูงกว่ากลุ่มควบคุม และนิสิตกลุ่มทดลองมีคะแนนทักษะในการเป็นวิทยากรฝึกอบรมที่ นิสิตประเมินตนเองและวิทยากรเป็นผู้ประเมินหลังการ ฝึกอบรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก และนิสิตกลุ่มทดลอง มีความรู้ ทัศนคติ และทักษะในการเป็นวิทยากร ฝึกอบรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอาเซียน : สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สูงกว่านิสิตกลุ่ม ควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.4 ผลการศึกษาและเปรียบเทียบจิตอาสา สิ่งแวดล้อมต่อกิจกรรมการเรียนรู้ป่าชุมชนโคก หินลาด ก่อนและหลังการจัดกิจกรรม

ผลการศึกษาและเปรียบเทียบจริยธรรม สิ่งแวดล้อมต่อกิจกรรมการเรียนรู้ป่าชุมชนโคกหินลาด ของนิสิตกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรม พบว่าคะแนนจริยธรรมสิ่งแวดล้อมของนิสิตเข้าร่วม

กิจกรรมการเรียนรู้ป่าชุมชนโคกหินลาด เรื่อง คณะกรรมการและการดำเนินการป่าชุมชนโคกหินลาด ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมโดยรวมอยู่ในระดับเพื่อสังคม โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.57 และหลังกิจกรรม โดยรวมกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยจิตอาสา สิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับเพื่อสังคม โดยมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 3.20 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยจริยธรรม สิ่งแวดล้อมก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า นิสิตที่เข้าร่วมกิจกรรมมีจริยธรรมสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น มากกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ของ ฌ์ฐนิชากร ศรีบริบูรณ์ (2550 : 7) ให้ความหมาย ของ จิตอาสา หมายถึง ความสำนึกของบุคคลที่มีต่อ สังคม ส่วนรวม โดยการเอาใจใส่และการช่วยเหลือผู้ที่มี จิตอาสาจะแสดงออก ซึ่งพฤติกรรมที่อาสาทำ ประโยชน์เพื่อส่วนรวม เช่น การเสียสละเงิน สิ่งของ เวลา แรงกาย และสติปัญญา เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นและ สังคม โดยไม่หวังผลตอบแทน และซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2552 : 13) ให้ความหมายของ จิตอาสา หมายถึง การรู้จักเอาใจใส่ เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่เป็น ประโยชน์ต่อประเทศชาติมีความสำนึกและยึดมั่นใน ระบบคุณธรรม และจริยธรรมที่ดีงาม ละอายต่อสิ่งผิด เน้นความเรียบร้อย ประหยัดและมีความสมดุลระหว่าง มนุษย์กับธรรมชาติ และซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วราภรณ์ ศิริภากรชัย (2554 : 10) ให้ความหมายของ จิตอาสา หมายถึงผู้มีจิตใจเป็นผู้ให้เสียสละเพื่อ ประโยชน์ส่วนรวม ทำโดยไม่หวังผลตอบแทน กิจกรรมการเรียนรู้ป่าชุมชนโคกหินลาด มี วัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของ นิสิตกลุ่มตัวอย่างในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านศรีวิไล หมู่ 8 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความ เข้าใจกับการมีส่วนร่วมของนิสิตกลุ่มตัวอย่างในการ อนุรักษ์ป่าชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศรี ประไพร์ คุ่มศัตรา (2558 : 8) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชน: ศึกษากรณีตำบลช่องสะเดา อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับการมี ส่วนร่วมของประชาชนชุมชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชน เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนใน

การอนุรักษ์ป่าชุมชน เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ความเข้าใจกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชน เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะและแนวทางในการอนุรักษ์ป่าชุมชน พบว่า ความเข้าใจในการอนุรักษ์ป่าชุมชน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในทางบวก แสดงให้เห็นว่าถ้าประชาชนมีความเข้าใจในด้านการติดตามประเมินผล เพิ่มขึ้นจะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติเพิ่มขึ้น นอกจากนี้การสนทนากลุ่ม พบว่า การประชาสัมพันธ์เรื่องต่างๆ ไม่ทั่วถึง ไม่มีการแจ้งนโยบายการอนุรักษ์ป่า ขาดความรู้ความเข้าใจในการมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิมลพรรณ อภาเวท (2556 : 32) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารกับพฤติกรรมจิตอาสาของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า การเปิดรับข่าวสารและทัศนคติ จิตอาสา มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมจิตอาสาโดยเป็นความสัมพันธ์ระดับปานกลาง ขณะที่ความรู้จิตอาสา มีความสัมพันธ์เชิงลบกับพฤติกรรมจิตอาสาและเป็นความสัมพันธ์ระดับต่ำ

5.5 ผลการศึกษาและเปรียบเทียบจริยธรรมสิ่งแวดล้อมต่อคณะกรรมการและการดำเนินการป่าชุมชนโคกหินลาดของกิจกรรมการเรียนรู้ป่าชุมชนโคกหินลาดก่อนและหลังการจัดกิจกรรม

ผลการศึกษาและเปรียบเทียบจิตอาสาสิ่งแวดล้อมต่อกิจกรรมการเรียนรู้ป่าชุมชนโคกหินลาดของนิสิตกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรม พบว่าคะแนนจิตอาสาสิ่งแวดล้อมของนิสิตเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ป่าชุมชนโคกหินลาด เรื่องคณะกรรมการและการดำเนินการป่าชุมชนโคกหินลาดก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมโดยรวมอยู่ในระดับเพื่อญาติมิตรพวกพ้อง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.45 และหลังกิจกรรมโดยรวมกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยจิตอาสาสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับเพื่อสังคม โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยจิตอาสาสิ่งแวดล้อมก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่านิสิตที่เข้าร่วมกิจกรรมมีจิตอาสาสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ประยูร วงศ์จันทร์ (2555 : 171-172) จริยธรรมสิ่งแวดล้อมหมายถึง หลักการที่ควรประพฤติอย่างหนึ่ง

ต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีผลทำให้สิ่งแวดล้อมดำรงอยู่อย่างเป็นดุลยภาพทางระบบนิเวศ และเอื้อประโยชน์ให้แก่สรรพสิ่งที่มีอาศัยสิ่งแวดล้อมดำรงชีพอยู่ได้ โดยไม่สูญเสียระบบสัมพันธ์ภาพระหว่างตนกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งจริยธรรมสิ่งแวดล้อมไม่สามารถแยกออกได้จาก จริยธรรมชีวิต สังคม และชุมชน โดยศักยภาพในตัว ของมันเองเป็นปัจจัยหลักในการบูรณาการเชื่อมโยงชีวิต ชุมชน และสังคมสิ่งแวดล้อมให้ดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพย์จร ญาสากุล วิวัฒน์ (2556 : 27) ได้ศึกษา การศึกษาจริยธรรมสิ่งแวดล้อมของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบจริยธรรมสิ่งแวดล้อมของพระนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่มีอายุระดับการศึกษา และตำแหน่งต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า จริยธรรมสิ่งแวดล้อมของพระนิสิตที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยคะแนนอยู่ในระดับสูงมาก และพระนิสิตที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่มีอายุระดับการศึกษา และตำแหน่งงานต่างกัน มีจริยธรรมสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชัชพงศ์ ทองชัน (2552 : 25) และศรีประไพร คุ่มศัตรา (2558 : 8) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชน : ศึกษากรณีตำบลช่องสะเดา อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชน เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชน เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชน เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะและแนวทางในการอนุรักษ์ป่าชุมชน พบว่า ความเข้าใจในการอนุรักษ์ป่าชุมชน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในทางบวก แสดงให้เห็นว่าถ้าประชาชนมีความเข้าใจในด้านการติดตามประเมินผล เพิ่มขึ้นจะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติเพิ่มขึ้น นอกจากนี้การสนทนากลุ่ม พบว่า การประชาสัมพันธ์เรื่องต่างๆ ไม่ทั่วถึง ไม่มี

การแจ้งนโยบายการอนุรักษ์ป่า ขาดความรู้ความเข้าใจในการมีส่วนร่วม และซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประยูรวงศ์จันทร์ (2552 : 102) ได้ศึกษาแนวคิดจริยธรรมสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมศึกษากับการปลูกฝังจริยธรรมสิ่งแวดล้อม แนวทางการแก้ไขปัญหาการสร้างจิตสำนึกและจริยธรรมสิ่งแวดล้อมตามแนวพุทธศาสตร์ วิธีการศึกษาและวิเคราะห์เอกสารต่างๆ ที่มีอยู่ จากการศึกษาพบว่า แนวคิดทางจริยธรรมสิ่งแวดล้อมเป็นความตระหนัก และจิตสำนึกทางสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เห็นคุณค่าของธรรมชาติสิ่งแวดล้อมในท่าทีและปฏิบัติอย่างเป็นมิตร ในการปลูกฝังจริยธรรมสิ่งแวดล้อมกับกระบวนการทางสิ่งแวดล้อมศึกษาถือเป็นแนวทางที่มีความสอดคล้องกันเป็นอย่างดีในการแก้ไขปัญหาการสร้างจิตสำนึกทางจริยธรรมสิ่งแวดล้อม ต้องทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และพบว่าหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนามีความสอดคล้องกับการปลูกจิตสำนึกทางจริยธรรมสิ่งแวดล้อม เพราะหลักคำสอนเน้นให้เข้าใจธรรมชาติ ดังนั้น การปลูกฝังจริยธรรม สิ่งแวดล้อมเป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สามารถนำคู่มือพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ป่าชุมชนโคกหินลาด เรื่อง คณะกรรมการและการ

7. เอกสารอ้างอิง

- กรรณิกา สุขงาม. (2558). การพัฒนาคู่มือฝึกอบรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอาเซียน: สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. *วารสารความหลากหลายทางวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 14(33) กันยายน-ธันวาคม.
- กาญจนา คุ่มทรัพย์. (2558). การจัดการป่าชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาป่าชุมชนบ้านดอนหมู จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารการเกษตรราชภัฏ*, ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 หน้า 31-36.
- เกษม จันทร์แก้ว. (2547). การจัดการสิ่งแวดล้อม แบบผสมผสาน. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ 2.
- เฉลิมพร อันทะริก. (2556). *การส่งเสริมการอนุรักษ์ป่าไม้โดยใช้พิธีกรรมบวชป่า สำหรับชุมชนบ้านศรีวิไล ตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ดำเนินงานป่าชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ไปประยุกต์ใช้กับหลักสูตรที่มีการศึกษาเกี่ยวกับป่าชุมชน

2. ชุมชนใดที่อยู่ใกล้เคียงกับพื้นที่หรือที่มีป่าชุมชนสามารถนำหลักการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ป่าชุมชนโคกหินลาด เรื่อง คณะกรรมการและการดำเนินงานป่าชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ไปใช้เป็นแนวทางในการอนุรักษ์ ป่ากัน พื้นฟู และพัฒนาป่าชุมชนได้

6.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีโครงการวิจัยและการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ป่าชุมชนโคกหินลาดอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ความรู้กับผู้สนใจในเรื่อง การพัฒนาคู่มือกิจกรรมการเรียนรู้ป่าชุมชนและเพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจ

2. ควรมีการจัดกิจกรรมให้ความรู้เรื่อง การพัฒนาคู่มือพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ป่าชุมชนโคกหินลาดอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความรู้ความเข้าใจต่อเนื่องตรงกันอันนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

3. ควรมีการจัดกิจกรรมให้ความรู้เรื่อง การพัฒนาคู่มือพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ป่าชุมชนโคกหินลาด อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้คนในชุมชนได้เห็นความสำคัญของป่าชุมชน ในการที่จะช่วยกันปกป้องดูแล รักษาป่าชุมชนต่อไปไว้ให้คนรุ่นหลังได้ใช้ประโยชน์ต่อไป

- ชลทิศ พันธุ์ศิริ และคณะ. (2559). การพัฒนาคู่มือฝึกอบรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอาเซียน: สหพันธ์รัฐมาเลเซีย. วารสารสิ่งแวดล้อมศึกษา-สสศท, 7(14), มกราคม-มิถุนายน, 176-188.
- ชัยพงศ์ ทองขัน และสุพรรณษา สมโพธิ์. (2552). กระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษากับการพัฒนาชุมชน. วารสารศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัย เชียงใหม่.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. 2552. *สอนเด็กให้มีจิตสาธารณะ*. กรุงเทพมหานคร : วี พรินท์.
- ชุตติมา สามารถ และเก็ตถวา บุญปรากฏ. (2559). การจัดการดูแลป่าชุมชนอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านนิคมพัฒนาที่ 1 ตำบลท่าชะมวง อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา. *อินทนิลทักษิณสาร*, ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 หน้า : 193-208.
- ณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์. (2550). การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิจัยการศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- ทิพย์ขจร ฉายาสกุลวิวัฒน์. (2556). *ศึกษากระบวนการจิตอาสาตามหลักพระพุทธศาสนาของเจ้าหน้าที่เสถียรธรรมสถาน*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. *บูรณาการ สำหรับนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ปีที่ 9 ฉบับที่ 4 ตุลาคม - ธันวาคม พ.ศ. 2558, 126-141.*
- ประยูร วงศ์จันทร์. (2559). *สิ่งแวดล้อมศึกษา.มหาสารคาม*. กากะเบียม.
- พรเทพ ศรีธนาธร. (2553). การจัดการป่าชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน: กลไกการจัดการ การมีส่วนร่วมและความสำเร็จของชุมชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนห้วยแม่หิน จังหวัดลำปาง. *วารสารการจัดการป่าไม้*, ปีที่ 4 ฉบับที่ 8 หน้า 74-91.
- พัชรีชา กุลสุวรรณ. (2558). การพัฒนาคู่มือการจัดการเรียนการสอนเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อมแบบมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วารภรณ์ ศิริภากรชัย. (2554). *ความรับผิดชอบและการอบรมเลี้ยงดูที่พยากรณ์จิตอาสาของพนักงาน:กรณีศึกษาพนักงานของบริษัทไทยโทรเทคทีลมีลล์จำกัด (มหาชน)*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- วาที ลพพันธ์ทอง และคณะ (2559). การพัฒนาคู่มือฝึกอบรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอาเซียน: สาธารณรัฐสิงคโปร์. *วารสารสิ่งแวดล้อมศึกษา-สสศท.*, 7(14), มกราคม-มิถุนายน, 136-148.
- วิมลพรรณ อาภาเวท. (2556). พฤติกรรมการสื่อสารในเฟซบุ๊กของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. *วารสารวิชาการและวิจัย มทร.พระนคร*. ปีที่ 7 ฉบับที่ 2, 119-130.
- ศรีประไพ คุ่มตัดรา. (2559). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชน: ศึกษากรณีตำบลช่อง
- สมศักดิ์ สุขวงศ์. (2540). *ป่าชุมชน*. ศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชนแห่งภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก. กรุงเทพฯ :
- สมหญิง สุนทรวงษ์. (2557). Online, ศูนย์วนศาสตร์ชุมชนเพื่อคนกับป่า - ประเทศไทย, 23 กันยายน 2557. <http://www.recoftc.org/country/thailand/basic-page/ป่าชุมชนกับสังคมไทย>. [สืบค้น 24 มกราคม 2560]
- สะเดา อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 1(3), 59-68.
- สุพัทธา วงศ์ษา. (2542). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนแบบสืบเสาะหาความรู้*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต , สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- สุภารัตน์ อ่อนก้อน. (2556). การส่งเสริมการทำน้ำหมักชีวภาพเพื่อคุมวัชพืช ในข้าวนาหว่าน บ้านโคกก่อง ตำบลคันธารราษฎร์ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม. วิทยาสภาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- แสงจันทร์ โสภากาล. (2550). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจของบุคลากรเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล. คณะศิลปกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.